

Zaman: Bir işin, bir oluşun içinde geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu an dilimine zaman denir.

Takvim: Zamanı yıl, ay ve gün gibi kavramlara ayıran çizelgelere takvim denilmektedir. Tarihte bilinen ilk takvim sistemlerini günümüzden yaklaşık 6 bin yıl önce Sümerler ve Mısırlılar oluşturdular. Babiller, Çinliler, Hintler, Hititler, İbraniler, Yunanlar, Romalılar, Aztekler, Mayalar, Türkler ve Araplar da kendilerine özgü takvimler meydana getirdiler. Türklerin Kullandığı Takvimler konumuz yazımızın sonundadır.

Takvimin Gelişimi Tarihçesi

İçindekiler

- [Takvimin Gelişimi Tarihçesi](#)
- [Türklerin Kullandığı Takvimler](#)
- [On İki Hayvanlı Türk Takvimi](#)
- [Hicri Takvim](#)
- [Celali Takvim](#)
- [Rumi Takvim](#)
- [Miladi Takvim](#)
- [Geçmişten Günümüze Zaman Anlayışları](#)
- [Tarihin Dönemlendirilmesi](#)
- [Yüzyıl Kavramı Hesaplama](#)

Ay Yılı Takvimi: Ayın dünya etrafında 12 defa dönmesini tamamlaması ile 1 ay yılı meydana gelmiştir. İlk defa Sümerler tarafından icat edilen bu takvimde bir ay yılı 354 gündür.

Güneş Yılı: Dünyanın güneş etrafında 1 tam tur dönmesi ile meydana gelen 365 gün 6 saatlik dönemdir. İlk defa Mısırlılar tarafından icat edilen bu takvim İonlar, Yunanlar ve Romalılarca geliştirilerek günümüzdeki miladi takvimin oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Her toplum kendine özgü bir takvim oluştururken yaşamlarını en çok etkileyen olayı takvimlerinin başlangıcı olarak kabul etmişlerdir. Örneğin, İbraniler MÖ 3761'deki Yaradılış (Tekvin) yılını, Yunanlar ilk olimpiyat oyunlarının yapıldığı MÖ 776'yı, Hristiyanlar Hz. İsa'nın doğumu olan sıfır, Müslümanlar MS 622'de Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicretini takvimlerine başlangıç olarak esas almışlardır.

İnsanlar **tarih** akışı içerisinde değişik takvimler kullanmışlardır. Bu **takvimler** astronomik gözlemler sonucu yıldızların, Ay'ın ve Güneş'in hareketlerini esas alarak oluşturulmuştur. Her uygarlık, takvime başlangıç ya da milat olarak, kendi tarihsel gelişimi içerisindeki önemli olayları esas kabul ettiği gibi komşu uygarlıklardan da etkilenebilir. İbraniler MÖ 3761 yaratılış yılını kabul ederken, Romalılar, Roma'nın kuruluş yılı sayılan MÖ 753'ü; Eski Yunanlılar, olimpiyatların başlangıcı olan MÖ 776'yı; Hristiyanlar Hz. İsa'nın doğum yılını; Müslümanlar ise Hicret'in tarihi olan 622 yılını takvim başlangıcı saymışlardır.

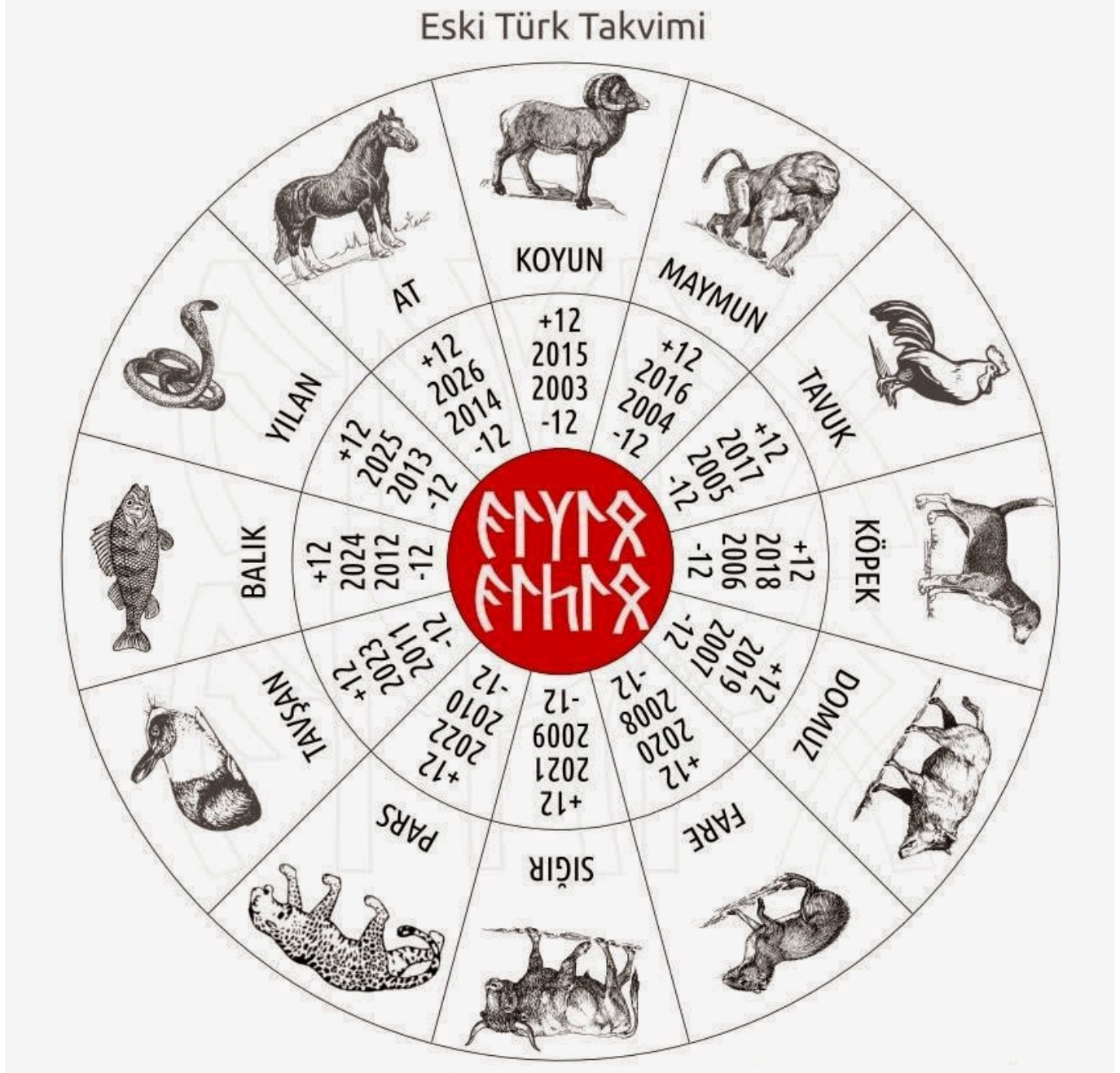
Takvimin yapılıp kullanılmasında Sümerler ve Mısırlılar öncü olmuşlardır. Ay'ın hareketlerini takip eden Sümerler ilk ay takvimini yaparak bir yılı 360 güne ve 30'ar günlük 12 aya bölmüşlerdir. Eski Mısırlılar ise Güneş'in hareketlerini gözlemleyerek bir yılı 365 gün 6 saat kabul etmiş ve 12 aya bölmüşlerdir. Güneş takviminde bir güneş yılı Dünya'nın Güneş çevresinde bir kez dönüşü olarak belirlenirken ay yılında Ay'ın Dünya çevresinde 12 kez dönüşü bir ay yılı kabul edilmiştir.

Eski Mısırlıların güneş takvimi Romalılar zamanında Batı Uygarlığı'na geçmiştir. Bir yılın 12 aya tam olarak bölünememesinden kaynaklanan sorunlara önce Jül Sezar ve daha sonra Papa XIII. Gregorius tarafından yapılan düzenlemelerle çözümler getirilerek takvim yeniden oluşturulmuştur. Bu devlet adamlarının katkılarından dolayı tarihte Julien ve Gregorien takvimi gibi isimler alan miladi takvim günümüz dünyasında yaygın olarak kullanılmaktadır.

Türklerin Kullandığı Takvimler

Türklerin Kullandığı Takvimler aşağıda listelenmiştir.

On İki Hayvanlı Türk Takvimi

Türklerin İslamiyet öncesi kullandıkları en eski takvimlerdir. İslamiyet'ten önceki Türk devletleri ve toplulukları tarafından kullanılmıştır. Güneş yılı esasına göre hazırlanan bir takvimdir. Bir yıl 365 gün olarak hesaplanmış ve yıl 12 aya bölünmüştür. Her yıla bir hayvan ismi verildiğinden On iki Hayvanlı Türk Takvimi olarak adlandırılmıştır. On iki yılda bir devir yapan bu takvimde yıllar hayvan adları ile belirtilmiştir. Köktürk Devleti ve Uygur

Devleti gibi İlk Türk devletlerinin dışında Çinliler ve Tibetlilerce de kullanılmıştır.

Hicri Takvim

Ay yılı esasına göre hazırlanmıştır. Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye Hicreti (göç) başlangıç olarak kabul edilmiş ve Hz. Ömer döneminden itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Hicri Takvim Türkiye Cumhuriyeti'nde Miladi takvimin kabulünden sonra 1 Ocak 1926'da yürürlükten kalkmıştır. Türklerin Kullandığı Takvimler arasında tek ay yılı esaslı takvimdir. Günümüzde dini ay, gün, gece ve bayramların tespitinde kullanılır.

Celali Takvim

Büyük Selçuklularda Celaleddin Melikşah zamanında eski İran takvimi esas alınarak mali işlerde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Güneş yılına göre düzenlenmiştir. Büyük Selçuklular Dönemi'nde Sultan Melik Şah'ın emriyle Ömer Hayyam tarafından hazırlanmıştır. Takvimin başlangıç tarihi 1079'dur. Hicri takvimle beraber kullanılan bu takvim Selçukluların vergi ve maliye işlerini düzenleme amacına hizmet etmiştir. Celali takvim Babür Devleti tarafından da kullanılmıştır. Türklerin Kullandığı Takvimler arasında doğruluk payı gayet yüksek bir takvimdir.

Rumi Takvim

Osmanlı Devleti'nde mali işlerde kullanılmak üzere eski Bizans takvimi esas alınarak hazırlanmıştır. Güneş yılı esastır. Bir yıl 365 gün 6 saattir. Osmanlı Devleti'nde 1839'dan itibaren mali işlerin düzene koyulması amacıyla Hicri takvimle birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Takvim başlangıcı Hicret olarak kabul edilmiştir. Arapçada kamer, ay, şems de güneş manasına gelmektedir. Türklerde bu iki takvimi ifade etmek için şemsi takvim ve kamerî takvim ifadeleri kullanılmıştır.

Miladi Takvim

Temeli eski Mısır Uygarlığı'na dayanan ve Romlıların geliştirdiği takvimdir. Güneş yılı esasına göre hazırlanan Miladi takvim, ilk defa Mısırlılar tarafından kullanılmıştır. Roma İmparatorluğunda Julius Cesar ve Papa XIII. Gregor tarafından yapılan düzenlemelerle

günümüzdeki şeklini almıştır. Başlangıç olarak Hz. İsa'nın doğumunu kabul ettiği için Miladi Takvim denilmiştir.

1 Ocak 1926'dan itibaren batı ile ilişkileri kolaylaştırmak amacıyla Türkiye'de de kullanılmaya başlanmıştır Günümüzde son şekli ile Gregoryen takvimi olarak da bilinmektedir. Hz. İsa'nın ; doğum yılı başlangıç kabul edilir. Bir yıl 365 gün, 5 saat ve 48 dakikadır. Ülkemizde miladi takvim, 26 Aralık 1925 tarihinde kabul edilerek 1 Ocak 1926'da yürürlüğe girmiştir. Türklerin Kullandığı Takvimler arasında en doğru takvimdir.

Geçmişten Günümüze Zaman Anlayışları

Döngüsel Zaman Dilimi: Bu anlayışa göre; zaman rastlantısal olup başlangıç ve sonu belli değildir. Bu nedenle tarih sürekli olarak tekrar etmektedir. Bu anlayış eski dünyayı temsil eder. Eski Çin, Hint, Mısır ve Eski Yunan'da görülür.

İlerlemeci (Doğrusal) Zaman Dilimi: Bu anlayışa göre zaman belli bir başlangıca sahiptir ve kıyamete kadar sürecektir. Dolayısıyla geçmiş ve gelecek birbiriyle bağlantılı hale gelmiştir. Bu anlayışta tarih tekrar etmeyen bir süreçtir.

NOT: Her toplum kendine özgü bir takvim oluştururken yaşamlarını en çok etkileyen olayı takvimlerinin başlangıcı olarak kabul etmişlerdir. Örneğin; İbraniler M.Ö 3761'deki yaratılış yılını, Yunanlılar ilk olimpiyat oyunlarının yapıldığı M.Ö. 776'yı, Hristiyanlar Hz. İsa'nın doğumu olan sıfırı, Müslümanlar ise M.S. 622'de Hz. Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicretini takvimlerine başlangıç olarak esas almışlardır.

Takvim ile ilgili Örnek Soru:

Zamanı ölçmek insanlar için kaçınılmaz bir ihtiyaçtır ve takvimler bu ihtiyaç doğrultusunda icat edilmiştir. Günümüzde kullanmış olduğumuz takvimlerin ilk ve basit örnekleri [İlk Çağ uygarlıkları](#) tarafından meydana getirilmiş olup, Ay takviminin mucidi [Sümerler](#), güneş takviminin mucidi ise [Mısır Uygarlığı](#)dır.

Yukarıda verilen bilgilere bakıldığında, aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) İcatlar ihtiyaçlardan doğmuşlardır
- B) Takvim yapmak için astronomik olayların takibi gereklidir
- C) Tarihsel süreçte ay takvimi daha yaygın olarak kullanılmıştır

- D) İlk çağ uygarlıkları günümüz modern toplumunu etkilemiştir
 E) İcatların gelişimi farklı toplumların katkısıyla gerçekleşmektedir
 YANIT: C

Tarihin Dönemlendirilmesi

İnsanlar geçmişi bir düzene sokmak için asır, çağ, devir gibi terimlere başvurmuştur. Yazının icadıyla birlikte tarih; çağ ve yüzyıl gibi dönemlere ayrılarak olayların araştırılması, anlaşılması, öğrenilmesi ve öğretilmesinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

Kültür, değer ve dinî inanç sistemlerinde yaşanan farklılıklardan dolayı toplumlar geçmişin dönemlendirilmesinde kendileri için önemli olayları temel almışlardır. Bundan dolayı günümüzde bu dönemlendirmelerin doğruluğu tartışılmaktadır.

Örnek: Orta ve Yeni Çağ'ın başlangıç ve bitiş tarihleri Avrupa tarihini ilgilendiren olaylarla ilgilidir. Tarihin farklı dönemlerinde dünyanın farklı coğrafyalarında aynı olayların yaşanması mümkün değildir.

Yüzyıl Kavramı Hesaplama

Tarihte kullanılan yüzyıllık zaman dilimlerine asır veya yüzyıl adı verilir. Yüzyılların sınıflandırılmasında milat kavramı dikkate alınır. Hz. İsa'nın doğumundan önceki yıllara MÖ (milattan önce), sonrasına da MS (milattan sonra) denir. Yüzyıl hesaplamalarında verilen tarih bir ve iki basamaklı sayıdan oluşuyor ise I. yüzyıldır. Üç basamaklı sayıdan oluşan bir tarih ise yüzler basamağına bir eklenir. Dört basamaklı sayıdan oluşan bir tarih ise binler ve yüzler basamağındaki sayılar iki basamaklı kabul edilir ve bu sayıya bir eklenir.

Tarih	Yüzyıl / Asır
MÖ 23	MÖ 1. yüzyıl
MS 65	MS 1. yüzyıl
MÖ 531	5 + 1: 6. yüzyıl
MS 610	6 + 1: 7. yüzyıl
MÖ 1299	12 + 1: 13. yüzyıl

MS 1983	19 + 1: 20. yüzyıl
---------	--------------------

MÖ tarihler rakamsal olarak büyüdükçe günümüzden uzaklaşılır. MS tarihler rakamsal olarak büyüdükçe günümüze yaklaşılır.